

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З
ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ**

Спеціальність «014 Середня освіта (Мова і література (англійська))»

ОС — магістр

Виконавець: Тіводор Е.З.
студентка 2-го курсу,
групи СО МЛ(А)-2 (М)

(підпис)

Науковий керівник:
к. психол. наук, ст.викл. Барчі Б.В.

(підпис)

Робота допускається до захисту:
Зав. кафедрою:
д. пед. наук, доц. Теличко Н.В.

(підпис)

«___» _____ 2019 р.

Мукачево-2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПИСЕМНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ	8
1.1.Дидактичні передумови інтерактивного навчання в процесі формування писемного мовлення	8
1.2.Психолого-педагогічні особливості формування англомовної писемної компетенції	22
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ	33
2.1.Основні завдання навчання інтерактивних методів писемного мовлення	33
2.2. Методичні принципи організації інтерактивного навчання писемного мовлення і розробки комплексу вправ	48
2.3. Комплекс вправ з використанням інтерактивних методів навчання писемного мовлення.....	69
Висновки до розділу 2	88
ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93
ДОДАТКИ	101
SUMMARY	114

Демократичний розвиток України призвів до перебудови системи середньої та вищої освіти, до розробки нових програм з метою покращення професійної підготовки педагогічних кадрів. Оновлення і вдосконалення програм з англійської мови для майбутніх викладачів відбувається відповідно до Рекомендацій Ради Європи у вивченні і викладанні сучасних мов, а також згідно з політикою Міністерства освіти і науки України, яка спрямована на підготовку висококваліфікованих вчителів англійської мови і реалізацію системою вищої освіти України ідей Болонського процесу.

Актуальність теми дослідження значною мірою зумовлюється розширенням сфери функціонування писемного спілкування, що відображає сучасний стан розвитку суспільства. Соціальне замовлення суспільства полягає в тому, щоб майбутній учитель був підготовлений до ефективного виконання своїх професійних функцій і повноцінної участі в усіх галузях сучасного суспільного життя, що неможливо без оволодіння писемною компетентністю.

Актуальність поставленої проблеми підтверджують багаторічні спостереження за процесом навчання писемного мовлення в мовному ВНЗ, які свідчать про те, що у навчанні англійської мови репродуктивні види письмових робіт переважають над творчими. Основним критерієм оцінки висловлювання є мовна та мовленнєва коректність, внаслідок чого поза увагою залишаються зміст і логіко-структурна побудова тексту. Керування навчальною діяльністю студентів не завжди сполучається із принципом співробітництва викладача і студента, взаємодії та взаємодопомоги студентів, а також з інтегрованим використанням групових та індивідуальних форм роботи. Недостатньо уваги приділяється використанню активних форм навчання, формуванню професійного вміння корекції висловлювання та інтегрованому формуванню вмінь писемного й усного мовлення.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що студент набуває знань і вмінь як у ході скерованої викладачем взаємодії з іншими студентами під час сумісної мовленнєвої розумової діяльності, так і в процесі самостійної

творчої та пошукової діяльності, націлених на розв'язання проблемних ситуацій. Унаслідок оволодіння різними стратегіями інтерактивної роботи в студентів можуть формуватися не тільки продуктивні вміння писемного мовлення, але й вміння обговорювати творчі роботи, оцінювати й виправляти написані роботи, аргументовано висловлювати свою точку зору, пропонувати раціональні способи розв'язання проблем.

Зростання інтересу до проблеми формування англомовної писемної компетенції, що характеризує сучасну методику викладання іноземних мов, знайшло своє відображення в численних наукових дослідженнях, присвячених різним аспектам навчання письма. Було висвітлено такі питання, як інтерактивне навчання писемного мовлення (Г.Ф. Кривчикова); використання «діалогу-журналу» (Т.В. Глазунова); електронного підручника (Т.М. Каменєва); комп'ютерних технологій (О.О. Москалець); редагування власних писемних висловлювань (Л.И. Назина); навчання конспектування (В.В. Мишечкина) і реферування (О.Г. Квасова); навчання письма англійською мовою як другою іноземною (І.М. Мельник). Було розроблено й експериментально перевірено методику формування писемних умінь у студентів різних спеціальностей: економістів (О.П. Биконя, Н.В. Зінукова, Г.С. Скуратівська); майбутніх менеджерів (Т.М. Каменєва); студентів технічних навчальних закладів (Т.М. Корж). Слід відзначити, також, широке коло жанрів писемного спілкування, які стали об'єктом експериментальних досліджень: лист, об'ява, автобіографія (С.В. Литвин), твір-пояснення, твіраргументація (А.В. Горбунов), анотація (Т.М. Корж), дослідна робота (Е.В. Васильєва), жанри ділового писемного спілкування (Н.В. Зінукова, Т.М. Каменєва, Г.С. Скуратівська). У зарубіжній методиці досліджувалися питання організації роботи з текстом на різних етапах його написання (С.А.Boardman, J.Frydenberg, А.Hogue, R.R.Jordan); методики корегування і редагування писемних висловлювань (D.R.Ferris, J.Lane, E.Lange, A.C.Winkler); використання інтерактивних форм навчання писемного мовлення (W.Bishop, D.Byrne, D.George) тощо.

Усе зазначене вище зумовило вибір теми нашого дослідження. Необхідність розробки теоретично обґрунтованої системи інтерактивного навчання англійського писемного мовлення і створення відповідного комплексу вправ обумовлює **актуальність теми дослідження**.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та практично розробити комплекс інтерактивних вправ для формування розвитку писемних умінь майбутніх учителів англійської мови.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) Виявити теоретико- дидактичні передумови інтерактивного навчання в процесі формування писемного мовлення
- 2) Проаналізувати психолого-педагогічні особливості формування англійської писемної компетенції
- 3) Укласти комплекс вправ, спрямованих на розвиток вмінь написання, редагування та корегування тексту на різних етапах його породження.

Об'єктом дослідження є процес навчання писемного мовлення

Предмет дослідження становлять інтерактивні методи роботи студентів і комплекс вправ для формування англійської писемної компетенції.

Для вирішення поставлених задач були застосовані теоретичні та емпіричні **методи дослідження**. З метою визначення теоретичних передумов інтерактивного навчання в процесі формування писемного мовлення проведено критичний аналіз педагогічної, психологічної, методичної, соціологічної, лінгвістичної, психолінгвістичної літератури з проблеми дослідження. Методи спостереження та обстеження: прямі за поведінкою студентів під час експериментального навчання з аналізом ставлення студентів до інтерактивного навчання, до власної участі в ньому і до взаємоперевірки робіт; опосередковані під час взаємоаналізу текстів, написаних студентами вдома, і їх обговоренням на аудиторних заняттях.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні і розробці комплексу вправ, спрямованих на розвиток вмінь написання, редагування та корегування тексту на різних етапах його

породження; в організації інтерактивного навчання, яке передбачає зміну у ролях і функціях викладача та розробку нових форм контролю, а також редагування тексту в процесі аналізу і обговорення творчих робіт відбувається з опорою на запитальники, які привертають увагу студентів до ключових моментів в оцінці тексту, сприяють формуванню умінь самооцінювання і взаємоперевірки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в укладанні комплексу вправ який складається з 4х груп, кожна з яких розвиває певні вміння, необхідні на відповідних етапах роботи з написання тексту, а також з метою формування англомовної писемної компетенції, і може використовуватися при навчанні майбутніх вчителів англійської мови з використанням інтерактивних методів.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження обговорювались у виступах на конференції: II Всеукраїнська науково-практична конференція „Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів ” (Мукачево, 2019 р.).

Публікація. Результати дослідження опубліковано в одній статті (у співавторстві) у Міжнародному науковому журналі "Освіта і наука" (м. Мукачево, 2019).

Структура та обсяг роботи зумовлені її цілями і завданнями. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків. Текст роботи викладено на 112 сторінках.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Науково обґрунтовано й розроблено методику навчання майбутніх філологів АПМ з використанням мовного портфеля, яка спирається на методологічні положення особистісно-діяльнісного, компетентісного та рефлексивного підходів до навчання й оволодіння ІМ. Запропонована методика ґрунтується на концепції використання мовного портфеля для навчання АПМ, під яким розуміємо один з методів організації навчання АПМ, що забезпечує реалізацію специфічної системи контролю, яка базується на самоконтролі й самокорекції та функціонує в процесі розвитку вмінь створення ПТ. Використання мовного портфеля для навчання АПМ забезпечує результативне підвищення рівня володіння вмінь АПМ у студентів-філологів.

1) У результаті дослідження дидактичних особливостей портфеля його було обґрунтовано як педагогічне явище та визначено як метод організації навчання мовлення (усного, писемного), що забезпечує реалізацію специфічної системи контролю, яка базується на самоконтролі й самокорекції та функціонує в процесі розвитку мовленнєвих умінь, у тому числі й умінь писемного мовлення. Головною педагогічною передумовою для використання портфеля в навчанні майбутніх філологів АПМ було визначено те, що портфель як метод організації навчання повинен інтегрувати всі складові навчального процесу – навчання, учіння, оцінювання, самооцінювання. Серед найсуттєвіших дидактичних можливостей портфеля були виділені такі: він дозволяє визначати, коригувати й контролювати індивідуальні навчальні траєкторії студентів; формувати вміння рефлексивної самооцінки, самоконтролю й самокорекції; об'єднувати кількісну й якісну оцінку; здійснювати оцінювання на основі рефлексивної самооцінки; розвивати навчальну компетенцію; заохочувати творчість і самостійність; поглиблювати пізнавальний інтерес і мотивацію. Специфіку функціонування портфеля у процесі навчання студентів ВНЗ окреслено поетапною організацією рефлексивної самооцінки й комплексного контролю. Зазначені дидактичні можливості портфеля та виявлена специфіка

його функціонування в освітньому процесі склали дидактичну основу для використання мовного портфеля у навчанні майбутніх філологів АПМ.

Методичні рекомендації для укладачів мовних портфелів, ЗЄР, програма з англійської мови для університетів та наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних методистів, у яких розглядається проблема мовного портфеля, утворили теоретичне підґрунтя для укладання "мовного портфеля для навчання АПМ", що призначений для студентів-філологів третього курсу. У відповідності до вимог чинної програми було адаптовано й описано цілі, функції, основні характеристики, методичні принципи, структуру та зміст складових мовного портфеля для навчання АПМ. Його головною метою стало формування і розвиток умінь АПМ у студентів-філологів, провідним методичним принципом використання – самооцінка вмінь АПМ.

2) На основі дескрипторів якісних аспектів АПМ, що представлені в чинній програмі та в ЗЄР, керуючись методичними рекомендаціями для опису рівнів володіння ІМ, було укладено перелік умінь АПМ для майбутніх філологів. Останній після адаптації та розподілу за рівнями набув ознак контрольних листів для самооцінки рівня володіння вміннями АПМ. Сформовані нами контрольні листи для самооцінки рівня володіння вміннями АПМ разом із наведеними у ЄМП шкалами самооцінювання вмінь АПМ утворили основу для мовного портфеля для навчання АПМ та склали систему опису рівнів володіння АПМ, яка призначена для навчання АПМ студентів-філологів третього курсу.

Проведений аналіз рекомендацій щодо створення мовних портфелів та вивчення вітчизняного й зарубіжного досвіду їх формування дозволили укласти мовний портфель для навчання АПМ, який має типову структуру ЄМП та є адаптованим до цілей і умов національної освіти.

З метою розробки методики навчання майбутніх філологів АПМ з використанням мовного портфеля створено комплекс прийомів застосування мовного портфеля у навчальному процесі та систему вправ для навчання АПМ. Остання включає три підсистеми вправ відповідно до жанрів ПТ, що

вивчаються (розповідь, опис, аргументація). Кожна підсистема вправ, а також комплекс прийомів використання мовного портфеля, представлені групами, які реалізуються на відповідному етапі навчання АПМ (підготовчому, основному, завершальному). Інтегральною складовою прийомів кожного етапу стали ті, що спрямовані на організацію рефлексивних дій. Прийоми завершального етапу, що призначені для використання в процесі навчання створення ПТ як складників мовного портфеля, були організовані за видами контролю – поточного, рубіжного, підсумкового. У рамках кожного з зазначених видів контролю були виділені групи прийомів, що використовуються в режимах само-, взаємо- та контролю з боку викладача.

3) Для впровадження запропонованої методики в навчальний процес було розроблено модель організації процесу навчання студентів-філологів АПМ відповідно до вимог кредитно-модульної системи підготовки фахівців та на основі наведених вправ для навчання АПМ і прийомів використання мовного портфеля.

Одержані результати розкривають перспективи подальшого дослідження за такими напрямками: формування електронного мовного портфеля для навчання АПМ та навчання професійно-спрямованого писемного мовлення з використанням мовного портфеля.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>